

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1893. Andra Kammaren. N:o 16.

Lördagen den 11 mars.

Kl. 11 f. m.

§ 1.

Sedan Riksdagens båda kamrar förehaft och godkänt de i statsutskottets memorial n:is 20, 21 och 29, bevillningsutskottets memorial n:o 4 och bankoutskottets memorial n:o 3 föreslagna voteringspropositioner rörande åtskilliga frågor, deri kamrarne fattat stridiga beslut, samt denna dag blifvit bestämd för omröstning öfver de olika besluten, så anställdes nu sådana omröstningar, enligt nedan intagna voteringspropositioner, i följande ordning, nemligen:

Gemensamma omröstningar.

1:sta omröstningen:

(enligt statsutskottets memorial n:o 20.)

Den som vill, att Riksdagen, med bifall till Kongl. Maj:ts framställning i ämnet, för nya lagberedningen å extra stat för år 1894 anvisar 35,000 kronor, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Riksdagen afslagit så väl utskottets hemställan som Kongl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning.

Sedan voteringsseklarne blifvit aflemnade samt en sedel af-lagd och förseglad, äfvensom underrättelse från Första Kammaren ingått, att voteringsseklarne för den omröstning, hvarom här vore fråga, jemväl derstädes afgifvits, företogs nu seklarnes öppnande och uppräknning, och utföll omröstningen med 87 Ja och 130 Nej.

Den omröstning öfver ofvanintagna voteringsproposition, som, enligt nyss ankommet och nu uppläst protokoll, blifvit af Första

Andra Kammarens Prot. 1893. N:o 16.

Gemensamma omröstningar. (Forts.) Kammaren samtidigt anstald, hade utfallit med 117 Ja och 20 Nej, hvadan, då dertill läggas Andra Kammarens röster eller 87 Ja och 130 Nej, sammanräkningen visar 204 Ja och 150 Nej;

Och hade alltså beslut i denna fråga blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med ja-propositionens innehåll.

2:dra omröstningen:

(enligt statsutskottets memorial n:o 21, punkt. 1.)

Den, som vill, att Riksdagen, med godkännande af de i statsrådsprotokollet öfver civilärenden den 14 januari innevarande år ifrågasatta ändringar i staten för landtbruksstyrelsen och i vilkoren och förbehållen för åtnjutande af de deri upptagna löneförmåner, från och med år 1894 höjer anslaget till landtbruksstyrelsen från dess nuvarande belopp 27,800 kronor, till 28,800 kronor, eller med 1,000 kronor, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Kongl. Maj:ts förevarande framställning icke af Riksdagen bifallits;

kommande i sådant fall anslaget till landtbruksstyrelsen att i riksstaten för år 1894 uppföras med oförändradt belopp, 27,800 kronor.

Sedan voteringsedlarna blifvit aflemnade samt en sedel aflagd och förseglad, äfversom underrättelse från Första Kammaren ingått, att voteringsedlarna för den omröstning, hvarom här vore fråga, jemväl derstädes afgifvits, företogs nu sedlarnes öppnande och uppräknning, och utföll omröstningen med 55 Ja och 134 Nej.

Den omröstning öfver ofvanintagna voteringsproposition, som, enligt nyss ankommet och nu uppläst protokoll blifvit af Första Kammaren samtidigt anstald, hade utfallit med 113 Ja och 26 Nej, hvadan, då dertill läggas Andra Kammarens

röster eller 55 Ja och 164 Nej, sammanräkningen visar 168 Ja och 190 Nej;

Och hade alltså beslut i denna fråga blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med nej-propositionens innehåll.

3:dje omröstningen:

(enligt statsutskottets memorial n:o 21, punkt. 2.)

Den som vill, att Riksdagen för anordnande af högre undervisning i mejerihushållning vid Alnarps landbruksinstitut för år 1894 anvisar å extra stat ett anslag af 10,000 kronor, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej har Kongl. Maj:ts förevarande framställning på det sätt af Riksdagen bifallits, att Riksdagen för anordnande af högre undervisning i mejerihushållning vid Alnarps landbruksinstitut, för år 1894 anvisat å extra stat ett anslag af 8,000 kronor.

Sedan voteringsseglarne blifvit aflemnade samt en sedel aflagd och förseglad, äfvensom underrättelse från Första Kammaren ingått, att voteringsseglarne för den omröstning, hvarom här vore fråga, jemväl derstädes afgifvits, företogs nu seglarnes öppnande och uppräknig, och utföll omröstningen med 33 Ja och 188 Nej.

Den omröstning öfver ofvanintagna voteringsproposition, som, enligt nyss ankommet och nu uppläst protokoll, blifvit af Första Kammaren samtidigt anstald, hade utfallit med 98 Ja och 39 Nej, hvadan, då dertill läggas Andra Kammarens

röster eller 33 Ja och 188 Nej,

sammanräkningen visar 131 Ja och 227 Nej;

Och hade alltså beslut i denna fråga blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med nej-propositionens innehåll.

4:de omröstningen:

(enligt statsutskottets memorial n:o 21, punkt. 3.)

Den, som vill, att Riksdagen med bifall till Kongl. Maj:ts framställning, men med afslag å de i ämnet väckta motionerna, till understöd åt svenska mosskulturföreningen, på extra stat för år 1894 anvisar ett anslag af 10,000 kronor, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Gemensamma
omröstningar.
(Forts.)

Vinner Nej, har Riksdagen bifallit den af herr Benedicks m. fl. i ämnet väckta motion och följaktligen till understöd åt svenska mosskulturföreningen på extra stat för år 1894 anvisat ett anslag af 15,000 kronor.

Sedan voteringsseglarne blifvit aflemnade samt en sedel aflagd och förseglad, äfvensom underrättelse från Första Kammaren ingått, att voteringsseglarne för den omröstning, hvarom här vore fråga, jemväl derstädes afgifvits, företogs nu seglarnes öppnande och uppräknig, och utföll omröstningen med 143 Ja och 75 Nej.

Den omröstning öfver ofvanintagna voteringsproposition, som, enligt nyss ankommet och nu uppläst protokoll, blifvit af Första Kammaren samtidigt anstald, hade utfallit med 65 Ja och 68 Nej, hvadan, då dertill läggas Andra Kammarens

röster eller 143 Ja och 75 Nej,
sammanräkningen visar 208 Ja och 143 Nej;

Och hade alltså beslut i denna fråga blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med ja-propositionens innehåll.

5:te omröstningen:

(enligt statsutskottets memorial n:o 29, punkt. 1.)

Den, som vill, att, i enlighet med statsutskottets hemställan, Kongl. Maj:ts förevarande framställning på det sätt bifalles, att undervisaren i fiskodling friherre Gustaf Carl Ulrik Cederström må från och med månaden näst efter den, hvarunder han från sin befattning erhåller entledigande, under sin återstående lifstid å allmänna indragningsstaten åtnjuta årlig pension till belopp af 800 kronor, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Riksdagen afslagit såväl utskottets hemställan som Kongl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning.

Sedan voteringsseglarne blifvit aflemnade samt en sedel aflagd och förseglad, äfvensom underrättelse från Första Kammaren ingått, att voteringsseglarne för den omröstning, hvarom här vore fråga, jemväl derstädes afgifvits, företogs nu seglarnes öppnande och uppräknig, och utföll omröstningen med 62 Ja och 155 Nej.

Den omröstning öfver ofvanintagna voteringsproposition, som, enligt nyss ankommet och nu uppläst protokoll, blifvit af Första

Kammaren samtidigt anstald, hade utfallit med 113 Ja och 24 Nej, *Gemensamma omröstningar.*
 hvadan, då dertill läggas Andra Kammarens *(Forts.)*
 röster, eller..... 62 Ja och 155 Nej,
 sammanräkningen visar 175 Ja och 179 Nej;

Och hade alltså beslut i denna fråga blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med nej-propositionens innehåll.

6:te omröstningen:

(enligt statsutskottets memorial n:o 29, punkt. 2.)

Den, som vill, att Kongl. Maj:ts förevarande framställning på det sätt bifalles, att beridaren vid Ottenby stuteri Magnus Robert Ericsson må från och med månaden näst efter den, under hvilken han från befattningen entledigas, under sin återstående lifstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension af 1,000 kronor, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Kongl. Maj:ts förevarande framställning på det sätt bifallits, att beridaren vid Ottenby stuteri Magnus Robert Ericsson må från och med månaden näst efter den, under hvilken han från befattningen entledigas, under sin återstående lifstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension af 800 kronor.

Sedan voteringsseglarne blifvit aflemnade samt en sedel aflagd och förseglad, äfvensom underrättelse från Första Kammaren ingått, att voteringsseglarne för den omröstning, hvarom här vore fråga, jemväl derstädes afgifvits, företogs nu sedlarnes öppnande och uppräknig, och utföll omröstningen med 31 Ja och 184 Nej.

Den omröstning öfver ofvanintagna voteringsproposition, som, enligt nyss ankommet och nu uppläst protokoll, blifvit af Första Kammaren samtidigt anstald, hade utfallit med 101 Ja och 39 Nej, hvadan, då dertill läggas Andra Kammarens

röster eller 31 Ja och 184 Nej,
 sammanräkningen visar 132 Ja och 223 Nej;

Och hade alltså beslut i denna fråga blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med nej-propositionens innehåll.

7:de omröstningen:

(enligt statsutskottets memorial n:o 29, punkt. 3.)

Den, som vill, att, med bifall till Kongl. Maj:ts framställning, stuteriveterinären vid Flyinge hingstdepôt Carl Axel Johan von Zweigbergks enka Maria Malin von Zweigbergk, född Hyllén, må, så länge hon förblifver enka, å allmänna indragningsstaten åtnjuta en årlig pension af 400 kronor, att utgå från och med juli månad år 1892, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Kongl. Maj:ts förevarande framställning på det sätt bifallits, att stuteriveterinären vid Flyinge hingstdepôt Carl Axel Johan von Zweigbergks enka Maria Malin von Zweigbergk, född Hyllén, må, så länge hon förblifver enka, å allmänna indragningsstaten åtnjuta en årlig pension af 300 kronor, att utgå från och med juli månad år 1892.

Sedan voteringssedlarne blifvit aflemnade samt en sedel aflagd och förseglad, äfvensom underrättelse från Första Kammaren ingått, att voteringssedlarne för den omröstning, hvarom här vore fråga, jemväl derstädes afgifvits, företogs nu sedlarnes öppnande och uppräknig, och utföll omröstningen med 126 Ja och 91 Nej.

Den omröstning öfver ofvanintagna voteringsproposition, som, enligt nyss ankommet och nu uppläst protokoll blifvit af Första Kammaren samtidigt anstald, hade utfallit med 126 Ja och 11 Nej, hvadan, då dertill läggas Andra Kammares

röster eller	126 Ja och 91 Nej,
sammanräkningen visar	<u>252 Ja och 102 Nej;</u>

Och hade alltså beslut i denna fråga blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med ja-propositionens innehåll.

8:de omröstningen:

(enligt statsutskottets memorial n:o 29, punkt. 4.)

Den, som vill, att, med bifall till Kongl. Maj:ts framställning, adjunkten vid universitetet i Upsala Fredrik Georg Afzelius må från och med månaden näst efter den, i hvilken afsked från adjunkt-befattningen kan varda honom beviljad, under sin återstående lifstid uppbära, utöfver den honom enligt kongl. brefvet den 6 juni 1873 tillkommande pension å allmänna indragningsstaten af 2,500 kronor,

en pensionsförhöjning af 500 kronor, eller tillsammans 3,000 kronor, *Gemensamma omröstningar.*
röstar (Forts.)

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Kongl. Maj:ts förevarande framställning ej af Riksdagen bifallits.

Sedan voteringszedlarne blifvit aflemnade samt en sedel aflagd och förseglad, äfvensom underrättelse från Första Kammaren ingått, att voteringszedlarne för den omröstning, hvarom här vore fråga, jemväl derstädes afgifvits, företogs nu sedlarnes öppnande och uppräknig, och utföll omröstningen med 83 Ja och 137 Nej.

Den omröstning öfver ofvanintagna voteringsproposition, som, enligt nyss ankommet och nu uppläst protokoll blifvit af Första Kammaren samtidigt anställd, hade utfallit med 109 Ja och 28 Nej, hvadan, då dertill läggas Andra Kammarens

röster eller	83 Ja och 137 Nej,
sammanräkningen visar	192 Ja och 165 Nej;

Och hade alltså beslut i denna fråga blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med ja-propositionens innehåll.

9:de omröstningen:

(enligt statsutskottets memorial n:o 29, punkt. 5.)

Den, som vill, att för docenten Karl Piehl vid universitetet i Upsala inrättas en personlig extra ordinarie professur i egyptologi och för detta ändamål på allmänna indragningsstaten anvisas årlig lön till belopp af 4,000 kronor, deraf 1,000 kronor såsom tjänstgöringspenningar, med rätt för Piehl att efter fem års väl vitsordad tjänstgöring erhålla ålderstillägg å lönen med 500 kronor, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Kongl. Maj:ts förevarande framställning icke af Riksdagen bifallits.

Sedan voteringszedlarne blifvit aflemnade samt en sedel aflagd och förseglad, äfvensom underrättelse från Första Kammaren in-

Gemensamma omröstningar. gått, att voteringsseklarne för den omröstning, hvarom här vore fråga, jemväl derstädes afgifvits, företogs nu seklarnes öppnande och uppräknings, och utföll omröstningen med 96 Ja och 121 Nej.

Den omröstning öfver ofvanintagna voteringsproposition, som, enligt nyss ankommet och nu uppläst protokoll, blifvit af Första Kammaren samtidigt anställd, hade utfallit med 100 Ja och 39 Nej, hvadan, då dertill läggas Andra Kammarens

röster eller 96 Ja och 121 Nej,
sammanräkningen visar 196 Ja och 160 Nej;

Och hade alltså beslut i denna fråga blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med ja-propositionens innehåll.

10:de omröstningen:

(enligt bevillningsutskottets memorial n:o 4.)

Den, som, i likhet med Andra Kammaren, vill, att § 2 af ifrågavarande författning skall erhålla följande lydelse:

§ 2.

Det enligt § 1 beskattningspligtiga råsockret beräknas efter de för tillverkningen använda betornas vikt sålunda, att ett hundra kilogram råa (ej torkade) hvitbetor antagas lemna ett utbyte af nio kilogram socker, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Riksdagen, i likhet med Första Kammaren, beslutit, att ifrågavarande paragraf skall lyda sålunda:

§ 2.

1. Med det i mom. 2 omnämnda undantag beräknas det enligt § 1 beskattningspligtiga råsockret efter de för tillverkningen använda betornas vikt sålunda, att ett hundra kilogram råa (ej torkade) hvitbetor antagas lemna ett utbyte af nio kilogram socker.

2. Anlægges ny fabrik på mer än 30 kilometers afstånd från annan i gång varande hvitbetssockerfabrik, beräknas utbytet af ett hundra kilogram råa (ej torkade) betor vid den nya fabriken utgöra under de tre första tillverkningsåren två och under de derpå följande tillverkningsåren ett kilogram mindre än det högsta utbyte, som beräknas vid någon äldre fabrik inom riket. Anlægges

ny fabrik inom 30 kilometers afstånd från äldre, i gång varande hvitbetssockerfabrik, beräknas utbytet vid den nya fabriken utgöra det högsta, som skall beräknas vid någon inom detta afstånd från den nya fabriken belägen äldre fabrik.

*Gemensamma
omröstningar.
(Forts.)*

Sedan voteringsseglarne blifvit aflemnade samt en sedel aflagd och förseglad, äfvensom underrättelse från Första Kammaren ingått, att voteringsseglarne för den omröstning, hvarom här vore fråga, jemväl derstädes afgifvits, företogs nu seglarnes öppnande och uppräkning, och utföll omröstningen med 133 Ja och 85 Nej.

Den omröstning öfver ofvanintagna voteringsproposition, som, enligt nyss ankommet och nu uppläst protokoll, blifvit af Första Kammaren samtidigt anstald, hade utfallit med 42 Ja och 95 Nej, hvadan, då dertill läggas Andra Kammarens

röster eller 133 Ja och 85 Nej,

sammanräkningen visar 175 Ja och 180 Nej;

Och hade alltså beslut i denna fråga blifvit af Riksdagen fattadt i öfverenstämmelse med nej-propositionens innehåll.

11:te omröstningen:

(enligt bankoutskottets memorial n:o 3.)

Den, som, i enlighet med bankoutskottets af Andra Kammaren gillade förslag, vill, att af riksbankens för år 1892 bokförda vinst ett belopp af 2,000,000 kronor öfverlemnas till statsverket och att återstoden eller 801,446 kronor 57 öre för riksbanken bibehållas, äfvensom att statsverkets andel af bankovinsten för 1892 skall af fullmäktige i riksbanken tillhandahållas statskontoret och utgå med en fjerdedel under loppet af hvarje af månaderna januari, april, juli och oktober år 1894, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har Riksdagen, i likhet med Första Kammaren, beslutit, att riksbankens för år 1892 bokförda vinst, 2,801,446 kronor 57 öre, skall öfverlemnas till statsverket, och att bankovinsten för år 1892 skall af fullmäktige i riksbanken tillhandahållas statskontoret och utgå med en fjerdedel under loppet af hvarje af månaderna januari, april, juli och oktober år 1894.

Sedan voteringsseglarne blifvit aflemnade samt en sedel aflagd och förseglad, äfvensom underrättelse från Första Kammaren in-

Gemensamma omröstningar. gått, att voteringsseklarne för den omröstning, hvarom här vore fråga, jemväl derstädes afgifvits, företogs nu seklarnes öppnande och uppräknng, och utföll omröstningen med 119 Ja och 101 Nej.
(Forts.)

Den omröstning öfver ofvanintagna voteringsproposition, som, enligt nyss ankommet och nu uppläst protokoll, blifvit af Första Kammaren samtidigt anställd, hade utfallit med 17 Ja och 121 Nej, hvadan, då dertill läggas Andra Kammarens

röster eller 119 Ja och 101 Nej,
sammanräkningen visar 136 Ja och 222 Nej;

Och hade alltså beslut i denna fråga blifvit af Riksdagen fattadt i öfverensstämmelse med nej-propositionens innehåll.

§ 2.

Föredrogs och bordlades för andra gången Andra Kammarens andra tillfälliga utskotts utlåtande n:o 9.

§ 3.

Efter föredragning af Andra Kammarens tredje tillfälliga utskotts utlåtande n:o 3, i anledning af väckt förslag om skrifvelse till Kongl. Maj:t angående statens bekostande af medellöse sennesjukes vård m. m., begärdes ordet af

Herr Ol. Olsson från Stockholm, som yttrade: Jag skall be att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Vidare anfördes ej. Kammaren biföll utskottets i nämnda utlåtande gjorda hemställan; och skulle detta beslut, jemlikt 63 § 3 mom. Riksdagsordningen, genom utdrag af protokollet delgifvas medkammaren.

§ 4.

Om lagstiftning till förekommande af margarinns missbruk vid beredning af och handel med ost. Föredrogs vidare Andra Kammarens andra tillfälliga utskotts utlåtande n:o 5, i anledning af väckt motion om lagstiftning till förekommande af margarinns missbruk vid beredning af och handel med ost.

Med föranledande af berörda, inom Andra Kammaren af Herr N. Persson i Vadensjö väckta motion, N:o 134, hemställde utskottet: "att kammaren för sin del besluter, att Riksdagen må i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, att Kongl. Maj:t behagade, efter vidtagande af erforderlig utredning, taga under öfvervägande, huru vida tillverkning af och handel med ost, hvari ingår annat fettämne än sådant, som blifvit framställdt af mjölk, må kunna underkastas kontroll till förekommande af missbruk".

Efter uppläsande häraf anförde:

Herr friherre Nordenskiöld: Herr talman, mine herrar! Det nu föreliggande förslaget förevar såsom bekant redan vid förra riksdagen. Det föll då på grund af olika beslut i de båda kamrarna, i det att Första Kammaren efter omröstning med 65 röster emot 30 vägrade att ingå på det af Andra Kammaren antagna skrifvelseförslaget, som var af följande lydelse: "att Riksdagen måtte i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla om utfärdande af nådig förordning, hvori de bestämmelser, som meddelats till förebyggande af margarinns missbruk vid beredning af och handel med smör, i tillämpliga delar utsträckas att jemväl gälla vid beredning af och handel med ost, hvori ingår annat än af mjölk framställt fettämne". De 30 rösterna i Första Kammaren voro för ett skrifvelseförslag med samma lydelse som det utskottet nu framlagt. I Andra Kamraren bifölls det dåvarande utskottets förslag, såsom herrarne torde erinra sig, utan votering. Huru utskottet på grund häraf kunnat i sitt korta betänkande påstå, att "i Riksdagen fans en majoritet som hyste den uppfattningen, att någonting borde göras i motionens syfte", är för mig oförklarligt; tvärt om tyckes det hafva funnits en majoritet *emot* något skrifvelseförslag i ämnet. När nu detta oaktadt en motion i samma syfte framkommit och blifvit af utskottet tillstyrkt, skulle man kunna tro, att under det gångna året någonting särskildt inträffat, något missbruk förekommit, som kunnat föranleda, att man åter framkommit med det gamla förslaget; men något sådant anföres hvarken af motionären eller af utskottet, och, så vidt jag har mig bekant, har icke heller i pressen något klagomål försports öfver fabricerandet och försäljningen af ost, beredd af skummjolk med oleomargarin. I stället för att man nu åter kommit fram med en motion, åsyftande att försvåra oleomargarinens användande till beredande af födoämnen, skulle man snarare väntat sig, att under det nu gångna året den panik, som för några år sedan grep allmänheten emot detta nya slag af näringsämnen, som är i fråga, skulle hafva lagt sig och att man, långt ifrån att ytterligare skärpa de föreskrifter, som försvåra oleomargarinens användande vid födoämnens beredande, skulle hafva föreslagit någon modifikation i den förra, i och för sig nog stränga förordningen af den 11 Oktober 1889.

Det kan väl numera anses till fullo erkänt — hvilket det icke var år 1889 — att margarinsmör och flere andra produkter, beredda med oleomargarin, lemna goda, närande och helsosamma födoämnen. Såväl margarinsmör som margarinost öfverträffa i hygieniskt afseende betydligt natursmör och den vanliga osten. Hvar och en, som tagit reda på den rol mikroorganismerna spela i våra födoämnen, kan icke undgå att godkänna den åsigten, att det smör och den ost, som beredes med oleomargarin, äro, om också icke lika välsmakliga, så dock lika helsosamma som vanligt smör och vanlig ost. Vid lagstiftning i hithörande frågor bör man dessutom erinra sig, att produkterna af oleomargarin säljas billigare och begagnas hufvudsakligast af de mindre bemedlade klasserna. Jag tror därför, såsom jag nämnde, att, i stället för att skärpa bestämmelserna om oleomargarinns användande och begagnande, det

Om lagstiftning till förekommande af margarinns missbruk vid beredning af och handel med ost.
(Forts.)

Om lagstiftning till förenkommande af margarins missbruk vid beredning af och handel med ost.
(Forts.)

nu är tid på att söka lindra dessa bestämmelser, och då jag står på den ståndpunkten, kan jag naturligtvis icke vara med om en skrifvelse till Kongl. Maj:t i motionens syfte, äfven om den blir så modifierad, som utskottet i sitt betänkande föreslagit.

Man har till försvar för den åtgärd, hvilken utskottet tillstyrkt, sagt, att det icke är fråga om att lägga några hinder i vägen för fabrikationen, af hvad man skulle kunna kalla margarinost, utan att det endast är fråga om att tvinga fabrikanten att beteckna produkten med dess rätta namn, för att derigenom så att säga legalisera försäljningen af sitt fabrikat. Man har påstått, att, såsom förhållandena nu äro, skulle hinder för sådan osttillverkning finnas dels i margarinförordningen och dels äfven i stadgandet i 13 § 22 kap. strafflagen rörande säljande af "mängdt för omängdt". På detta har dock vid förra riksdagen gifvits ett svar af herr Kockum i Första Kammaren. Han visade, att olika ostsorter beredas på mycket olika och vexlande sätt, och att man vanligen icke plägar beteckna ostsorten efter det sätt, hvarpå den tillverkas utan — när man har fått en god ostsort — efter fabriken eller den trakt, der osten blifvit beredd. Ostfabrikationen beror i hög grad på lokala förhållanden, så att en ostsort, som kan framställas i en trakt, icke därför kan framställas i en annan. Orsaken härtill torde vara den lokala förekomsten af mikroorganismer och svampar, som kunna vara fördelaktiga för vissa ostsorter och gifva dem deras bestämda smak och omtyckta egenskaper. Under sådana förhållanden finner jag det icke vara något skäl att särskildt tvinga dem, som af skummjolk — i stället för den som hvar och en vet ytterligt dåliga skummjölksosten — framställa en bättre och mera närande vara genom tillsättande af oleomargarin, att ovilkorligen beteckna denna produkt efter tillverkningssättet, utan jag anser, att de böra hafva rätt att hitta på hvilket namn de vilja, såsom förhållandet nu är vid de flesta äldre ostfabriker, hvilkas vara endast undantagsvis benämnas efter beredningssättet.

Jag vill för öfrigt fästa uppmärksamheten på, att det quantum oleomargarin, som vid ostberedningen tillsättes till skummjölken, icke är synnerligen betydligt, och att man äfven vid beredande af de flesta andra ostsorter tillsätter åtskilliga främmande ämnen för att gifva osten de egenskaper, som man önskar. På grund häraf anser jag det vara aldeles onödigt att gå till Kongl. Maj:t med en sådan skrifvelse som utskottet föreslagit, hvilken också, för att lända till önskad påföljd, skulle föranleda ej så små utgifter. Ty en lagstiftning i den här ifrågasatta riktning förutsätter åtskilliga förberedande undersökningar, hvilka knappast kunna utföras utan komitéer och anslag.

På grund af hvad jag sålunda anfört får jag yrka afslag på utskottets hemställan.

Herr Persson i Vadensjö. När man hör professor Norden-skiöld, synes det vara tydligt, att han är utomordentligt förtjust i margarinost, och för min del må han gerna vara det. Men jag vill fråga, om han föreställer sig, att dessa ostfabriker alla be-

gagna oleomargarin för beredningen af sin ost. Det göra de visst icke, utan somliga begagna olja och somliga begagna flott; det är nemligen endast fråga om, att tillsätta ett fettämne till skummjölken för att få den ost, som beredes, fetare. En sådan ost anser jag böra benämnas vid sitt rätta namn. I Amerika nedsmälter man hela boskapshjordar till flott, hvaraf mycket kommer öfver till Sverige. Dervid sker likväl ingen orättvisa, ty detta flott säljes till Sverige såsom vagnssmörja. Men jag vill fråga den ärade herr professorn, om han känner en enda i Sverige, som utsålt sådan vara under namn af vagnssmörja. Nej, den går ut under namn af födoämne, och det är af denna orsak jag ansett, att denna margarinost bör säljas under sitt eget namn och under ett eget märke. Då kan den, som är lika förtjust i denna ost som professor Nordenskiöld, äta sådan margarinost, men den, som icke vill, han må få slippa. Hvad för öfrigt beträffar det utomordentliga födoämne, som herr professorn sade skulle finnas i denna ost, tror jag dock, att annan ost kan utgöra lika godt födoämne.

Då man talar om, att man bör taga vara på skummjölken och söka få ett hyggligt pris på denna vara, så tror jag likväl, att man i första hand bör tänka på den söta mjölken och se till, att de mindre landtbrukarne få betaldt för densamma. Ty det är de mindre landtbrukarne, som äro hänvisade till beredning af sötmjölksost; och för denna ost är det just margarinosten, som förderfvar marknaden. Här gäller det icke de stora godsegarne, ty de hafva råd att bygga mejerier på sina egendomar, der det kan gå fabriksmässigt till väga, utan det gäller de små jordegarne. Bor då en sådan mindre landtbrukare dertill i en trakt, der egendomarne ligga vidt åtskilda, så att ej heller flera sådana små egare kunna slå sig tillsammans och bygga ett mejeri, blir han, som sagdt, uteslutande hänvisad att ysta sin mjölk till sötmjölksost för att kunna existera. När han sedan skall sälja sin vara, måste han täfla med denna margarintillverkning, ehuru hans vara naturligtvis har ett helt annat värde än margarinosten. Det är just det som är hårdt mot de mindre landtbrukarne. Man bör icke vara så fasligt rädd för, om en eller annan kanna skummjölk icke inbringar så högt pris, som den nu gör, ty det är en sak, som endast rör de större mejeriegarne. För de mindre landtbrukarne och de mindre mejeriegarne är det deremot alldeles omöjligt att använda sin skummjölk till beredning af ost, ty därför äro de nödiga maskinerna alltför dyra, och produktionen måste ske i stor skala för att det skall kunna bära sig.

Jag skall icke längre uppehålla tiden utan ber endast, herr talman, att få anhålla om bifall till utskottets hemställan.

Herr Andersson i Nöbbelöf: Jag skall icke inlåta mig på frågan om värdet af margarin såsom näringsämne, men nog tror jag, att det kan vara klart för hvar och en, att ost, som är beredd af skummjölk med tillsats af ett fettämne, blir i afseende på näringsvärdet betydligt bättre, än om man uteslutande skall använda skummjölk. Jag kan därför icke underlåta att göra några

Om lagstiftning till förekommande af margarins missbruk vid beredning af och handel med ost.
(Forts.)

*Om lagstiftning till förenkommande af margarins missbruk vid beredning af och handel med ost.
(Forts.)*

invändningar mot hvad den siste talaren yttrade. Han anförde såsom ett viktigt skäl för erhållande af kontroll vid tillverkningen af margarinost, att man måste skydda den mindre landtbrukaren, ty han måste isynnerhet taga vara på den söta mjölken, och för honom betydde det föga, om man får några öre mer eller mindre betaldt för skummjölken. Men så är icke förhållandet, ty för de personer, som sälja sin mjölk till större mejerier, betyder det ganska mycket om mejeriegaren får mera betaldt för sin skummjölksost, ty då kan han också betala mera för den söta mjölken till producenterna.

Talaren sade äfven att tillverkningen af sådan margarinost icke kan åstadkommas på andra ställen än vid de stora mejerierna eller de större gårdarne. Jag tror likväl icke, att så är förhållandet. Ty jag känner till åtskilliga mejerier och mycket små sådana, der man har lagt an på tillverkning af margarinost, och der det går så hyggligt och ordentligt till, att jag ej tror någon skulle draga i betänkande att äta af deras tillverkning. Men hvad som är säkert, det är, att om vi nu skulle försvåra denna tillverkning genom en sådan kontroll, som nu är i fråga, det blefve omöjligt för de små mejeriegarne att tillverka margarinost. För de stora mejeriegarne, som drifva tillverkningen i stor skala, gör det ingenting om en sådan kontroll kommer till stånd, men för de små skulle det vara svårt. De skulle då icke kunna uppehålla denna industri. Jag skall be att få instämna med herr Nordenkiöld i yrkandet om afslag å utskottets hemställan.

Herr J. H. G. Fredholm: Jag är visserligen af princip vän af att man icke skall inverka reglementerande på näringslivet, men detta hindrar icke, att jag kan vara med om, att man vidtager åtskilliga inskränkningar i den fria verksamheten, om man nemligen kan påvisa, att verkliga olägenheter uppstått derigenom att man låtit verksamheten vara fullständigt fri. Derför anser jag också, att om lagstiftningen bör på något sätt ingripa i den fria näringsverksamheten, så måste det vara till följd af några verkliga föreliggande faktiska missförhållanden; men, såsom den förste talaren redan framhållit, har i detta fall hvarken motionären eller utskottet påvisat, att några sådana faktiska olägenheter i verkligheten förefinnas.

De hafva grundat sin framställning endast och allenast på antaganden, att olägenheter under vissa förhållanden skola kunna uppstå genom att lemna tillverkningen af margarinost okontrollerad. I hvilken fråga som helst kan man ju framkonstruera möjligheter för att missförhållanden kunna uppstå, men icke utgöra sådana blott och bart teoretiska spekulationer någon tillräcklig grund för att derpå bygga en lagstiftning.

Det förefaller mig underligt att man just i fråga om osttillverkningen skall vara så angelägen att ställa den under kontroll, oaktadt man ej kunnat eller velat påvisa att friheten dervidlag medfört några olägenheter för den förbrukande allmänheten, under det man beträffande korftillverkningen aldrig föreslagit något liknande;

och dock hafva helsovårdsmyndigheterna mångfaldiga gånger framhållit huru helsovådlig denna tillverkning är, sådan som den nu bedrifves. Denna tillverkning synes mig därför utgöra ett fält, der det vore mycket mera befogadt att inskränka den fria verksamheten än i fråga om osttillverkningen.

Motionären säger, att det vid tillverkningen af sådan ost, hvarom här är fråga, kan användas för helsan skadliga ämnen, hvilka man icke kan se, då osten utbjudes till salu. Ja, det är nog sant, att man icke kan se, om en ost innehåller några skadliga ämnen, men man torde likväl med tillhjelp af lukten och smaken kunna komma något så när till rätta med den frågan, så att icke behöfver man ställa osttillverkningen under kontroll derföre att man icke kan se om osten är god eller dålig.

Innehåller en ost sådana skadliga ämnen som motionären uppgifvit, eller vagnssmörlja och en del liknande saker, då torde man väl kunna med lukt- eller smaksinnet upptäcka att så är förhållandet; och sådant fabrikat lär väl icke kunna göras till föremål för afsättning.

Skulle man nu underkasta denna fabrikation, som ännu är i sin linda — jag tror att det icke finnes mera än åtta fabriker — sådana inskränkningar i tillverkningen, som här ifrågasatts, då kunde man lätt förqväfva denna uppväxande industri eller hindra den i sin utveckling. Jag föreställer mig, att detta skulle vara till stor skada för jordbruket, ty det torde för jordbrukaren vara en fördel att på flere olika sätt kunna tillgodogöra sig sina produkter. Om han jemte tillverkningen af sötmjölksost och smör äfven kan, genom tillsättning af ett billigt fettämne till skummjölken bereda en välsmakande skummjölksost, då har han ju naturligtvis mycket större utsigt att på ett fördelaktigt sätt kunna tillgodogöra sig sina ladugårdsprodukter, än han i annat fall skulle hafva.

Med anledning af hvad jag nu yttrat, skall jag be att få instämma i det yrkande, som gjorts af den förste talaren i denna fråga.

Herr Redelius: Jag skall endast be att på utskottets vägnar få säga några ord såsom förklaring hvarför betänkandet har fått det innehåll och den form, som det har. Jag skall icke upprepa, hvad som i denna fråga yttrades under förra årets riksdag, när detta ärende var före, utan endast påpeka, att då uppträdde blott en enda talare mot förslaget i fråga, nemligen den förste talaren i ämnet på stockholmsbänken. De öfriga talarne, som yttrade sig, talade till förmån för motionen och utskottets hemställan, hvilken äfven af kammaren biträdades utan votering, ehuru denna hemställan då gick ännu längre i motionens syfte än nu är fallet. Vid sådant förhållande, att motionären haft så stor framgång med sin motion i fjol, kan man ej klandra, att han kom igen med densamma vid en annan riksdag.

Den förste talaren anmärkte mot utskottets motivering, att det icke vore riktigt då utskottet säger, att det vid förra årets lagtima riksdag fans en majoritet, som hyste den uppfattningen, att något borde göras i motionens syfte. Jag kan åtminstone icke

Om lagstiftning till förenkommande af margarins missbruk vid beredning af och handel med ost.
(Forts.)

Om lagstiftning till förekommande af margarins missbruk vid beredning af och handel med ost.
(Forts.)

inse annat, än att så var förhållandet, ty denna kammare var ju i sin helhet, så när som på en talare för motionen och af Första Kammarens ledamöter var en tredjedel för densamma. Detta har utskottet också trots skulle kunna rubriceras såsom majoritet inom Riksdagen.

Under sådana förhållanden syntes det utskottet icke vara annat att göra, än att likasom förslidet är tillstyrka motionen, men göra det under en sådan form, att, om äfven i år det skulle finnas en majoritet inom Riksdagen, som ville frågans framgång i motionens riktning, kamrarna då skulle kunna förena sig derom. Detta är, såsom också i betänkandet tydligt uttalas, det verkliga skälet för att motiveringen fått en sådan form som den har.

Hvad sjelfva saken angår, vill jag derpå icke mycket inlåta mig. Jag vill endast hänvisa, såsom äfven utskottet gjort, till förslidet års utskotts motivering i denna fråga. Der uttalas tydligt och klart, att om sådan ost, som här är i fråga, tillredes af goda ämnen, så förefinnes intet skäl att lägga hinder i vägen för sådan varas tillverkning, försäljning eller användning. Men nog är det väl en sak, som skulle kunna förtjena uppmärksamhet, eller den, att varan icke finge utgifvas för annat än hvad den är, och att det derför borde undersökas, huruvida det icke kunde finnas några åtgärder för att så blefve förhållandet. Då man nu i fogliga ord endast vill föreslå en skrifvelse till Kongl. Maj:t med anhållan om att Kongl. Maj:t måtte, efter vidtagande af erforderlig utredning, taga under öfvervägande om så icke kunde ske, ser jag deri ingen fara, hvarken för handeln eller för tillverkningen af ost i vårt land.

Jag anhåller att få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr Persson i Vadensjö: Det var på grund af herr Anderssons i Nöbbelöf yttrande, som jag begärde ordet. Då man hört hans och herr Fredholms yttrande i denna fråga, märker man strax, att dessa herrar hafva helt och hållet missuppfattat min motion. Herr Anderssons yttrande gick ut på, att det skulle blifva för dyrt med kontrollanter, och att, om en sådan kontroll, som föreslagits, skulle komma till stånd, skulle icke denna tillverkning kunna existera. Herr Fredholm anmärkte, att man icke borde göra någon inskränkning i osttillverkningen. Nej, mine herrar! Jag har i min motion hvarken begärt några kontrollanter eller någon inskränkning i osttillverkningen utan jag har endast, på ett enkelt sätt, anhållit, att varan måtte få säljas för hvad den verkliga är och ej för något annat. Vi hafva genom margarinlagen fått exempel på, att margarinsmålet icke blifvit tillbakasatt derför att en paragraf i denna lag bestämmer, att sådant smör skall säljas för hvad det verkliga är. Kan det icke vara samma förhållande med osttillverkningen? Det är, jag upprepar det, icke fråga om någon inskränkning eller kontroll för osttillverkningen, utan endast att varan i bodar skall säljas för hvad den verkliga är. Det har aldrig varit tal om några kontrollanter.

Herr greve Hamilton: Herr talman, mine herrar! Lika litet som utskottets ärade ordförande vill jag klandra motionären därför, att han vid denna riksdag återkommit med sin motion, då han trott, att utsigterna i år voro goda för motionens framgång. Men deremot tror jag, att man med skäl kan uttala någon förvåning öfver det sätt, hvarpå denna motion behandlats af det ärade utskott, som haft den på sin lott. Likasom utskottets ordförandes yttrande endast utgjordes af en beräkning, huruvida motionären haft skäl för att återkomma med sin motion och huruvida man kunde hafva skäl att antaga, att stämningen inom Riksdagen i år skulle vara för eller mot motionen, så utgöres detta utskotts utlåtande, hvilket skall vara en utredning af motionen, af endast ett slags probabilitetskalkyl, huruvida man kan antaga, att Riksdagen i år är för eller mot denna motion. Något spår till utredning finnes icke annat än i en antydning om hvad som förekom vid föregående riksdag, när samma motion var före. Men såvidt jag har mig bekant förekom icke heller då någon verklig utredning, ådagaläggande att några sanitära olägenheter uppkommit genom den osthandtering här är fråga om.

Jag tror att jag icke misstager mig, om jag säger, att det hufvudsakligen är i södra Sverige, eller i Skåne, som denna osttillverkning förekommer i afsevärd mängd. Nu hafva vi nyss hört, att i denna landsdel olika meningar råda om behovet af kontroll öfver tillverkningen, och då tror jag att det vore lämpligt att låta frågan hvila ännu ett år, på det att den ärade motionären må blifva i tillfälle att skaffa bättre bevis än han nu haft för kontrollens behöflighet, och måhända äfven därför, att motionen då kunde blifva öfverlemnad till ett utskott, som kunde vara i tillfälle att lemna en bättre utredning än nu varit fallet.

Jag yrkar afslag å utskottets hemställan.

Herr Månsson: Då denna fråga förra riksdagen behandlades här i kammaren, tillät jag mig icke att begära ordet därför, att jag ville höra hvad Första Kammaren, dit frågan sedermera skulle passera, hade att yttra i detta ämne.

Jag vill emellertid nu, då frågan å nyo är före, säga min mening om densamma, och den blifver i hufvudsak lika med den siste talarens. Jag tror, lika med honom, att det icke skadar om frågan får hvila till ett annat år, så att vi ännu någon tid kunna försöka att praktisera i denna tillverkning, och se hvad vi deraf kunna lära. Skall man gå till väga på det sätt, som utskottet och motionären föreslagit, eller att ställa osttillverkningen och osthandeln under kontroll, då tror jag att denna kontroll blefve så dyr, att ingen kunde idka denna näring, att så att säga förbättra skummjölken och draga den största möjliga nytta af densamma, utom de större mejerigarne. För de mindre landtbrukarne blefve detta alldeles för dyrt. Om man därför kan förbättra skummjölken och derigenom åsätta den ett högre värde — och detta kan man göra genom tillhjälp af en emulsor — så är detta icke farligt, såsom denna fabrikation nu bedrifves. Det är tvärtom af så stort na-

Om lagstiftning till förenkommande af margarins missbruk vid beredning af och handel med ost.
(Forts.)

tionellt värde för oss, att man icke bör inskränka denna tillverkning, och därför tror jag icke det brådskar med lagen.

Jag förstår nog min ärade grannes välmening i detta afseende, och jag vet nog, att han med sin motion icke vill åstadkomma vare sig någon inskränkning i osttillverkningen eller osthandeln, men jag är rädd för, att man genom en dylik kontroll på tillverkningen för våra mejerier omöjliggör att tillgödögöra sig nyttan af skummjölken. Och säkert är, att, såsom herr Andersson i Nöbbelef anmärkte, ett högre pris på skummjölken ovilkorligen betingar ett högre pris på den söta mjölken, och att detta högre pris kommer landtbrukaren till godo.

Det är af denna anledning som jag tror att det icke brådskar med en lagstiftning i detta ämne, och att det icke skadar, om kammaren afslår utskottets hemställan.

Härmed var öfverläggningen i detta ämne slutad. Enligt de gjorda yrkandena gaf herr talmannen propositioner *dels* på bifall till utskottets hemställan och *dels* på afslag derå; och förklarade herr talmannen sig anse svaren hafva utfallit med öfvervägande ja för den förra propositionen. Votering blef likväl begärd och företogs enligt följande nu uppsatta och af kammaren godkända voteringsproposition:

Den, som bifaller hvad Andra Kammarens andra tillfälliga utskott hemställt i nu föredragna utlåtande n:r 5, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner nej, är nämnda hemställan af kammaren afslagen.

Omröstningen visade 93 ja men 111 nej; och hade kammaren alltså beslutat i enlighet med nej-propositionens innehåll.

§ 5.

Herr statsrådet m. m. *V. L. Groll* aflemnade Kong. Maj:ts proposition till Riksdagen angående statsbidrag för utrotande af ollonborrar.

Den kongl. propositionen bordlades.

§ 6.

Härefter företogs till behandling statsutskottets utlåtande n:o 26, angående riksgäldskontorets förvaltning under den tid, som

förflutit, sedan ansvarsfrihet senast tillerkändes fullmäktige i nämnda kontor.

Punkterna 1 och 2.

Lades till handlingarna.

Punkten 3.

Bifölls.

Punkten 4.

Sedan Riksdagens senast församlade revisorer anmärkt, att en erinran borde göras till domkyrkokommissionen i Vesterås om verkställande af någon afbetalning å ett vid 1859—60 års riksdag anvisadt lån å 28,000 riksdaler för utförande af vissa reparationsarbeten å Vesterås domkyrka, samt domkyrkokommissionen i anledning häraf afgifvit förklaring, hemställde utskottet i föreliggande punkt, att revisorernas förevarande framställning icke måtte till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

*Ang. Vesterås
domkyrkas
lån.*

Häremot hade reservation anmälts af herr *Andersson* i Högkil, hvarjemte herr *von Friesen* låtit anteckna, att han icke deltagit i ärendets handläggning inom utskottet.

Efter föredragning af punkten anförde:

Herr *Andersson* i Högkil: Herr talman! Uti denna punkt har jag inom statsutskottet haft en från utskottets majoritet afvikande mening. Jag har nemligen icke funnit domkyrkokommissionens förklaring tillfredsställande och med bästa vilja i verlden kan jag deruti icke läsa hvad utskottet påstår sig der hafva funnit, nemligen att ännu återstår en del af det reparationsarbete, för hvars fullbordande ifrågavarande lån å 28,000 kronor beviljats. Under sådana förhållanden synes det mig icke vara fullt rätt, att domkyrkokommissionen allt fortfarande skall slippa från sin återbetalningsskyldighet till staten.

Ifrågavarande lån å 28,000 kronor utlemnades af riksgäldskontoret år 1860, men under hela denna långa tid, som sedan dess förflutit, har icke ett enda öre blifvit återbetaldt.

Nu är att märka, att lånet är helt och hållet räntefritt, samt att för alla de nitton byggnadslån, som efter 1860 utlemnats från riksgäldskontoret, återbetalning i mer eller mindre grad egt rum. Anmärkas bör också, att alla efter 1860 utlemnade lån äro räntebärande. — Ifrågavarande lån till Vesterås domkyrka är således det äldsta af byggnadslånen, är det enda, som är räntefritt, och det enda, för hvilket någon återbetalning icke skett. Jag tror således, att en erinran i likhet med den af statsrevisorerna föreslagna är fullt befogad och lämplig, hvarför jag skall taga mig

Ang. Vesterås domkyrkas lån.
(Forts.) friheten yrka, att Riksdagen, med afslag å statsutskottets hemställan i denna punkt, ville besluta att anmoda fullmäktige i riksgäldskontoret att hos domkyrkokommissionen göra erinran om verkställande af någon afbetalning å domkyrkans i Vesterås skuld till riksgäldskontoret.

Häruti instämde herrar *von Friesen, Hedin, Erickson* i Bjersby och *Sjö*.

Herr Waldenström yttrade: Herr talman, mine herrar! Vesterås domkyrkokommission har uti sin förklaring sagt att, innan någon afbetalning på lånet kan ske, åtskilliga reparationer ännu måste utföras å kyrkan, och dertill hör anbringande af ny stenfot af granit, rengöring och fogstrykning af kyrkans ytterväggar, invändig skrapning och vattringning samt dekorering af hvalf och fönster.

När jag läste detta, tänkte jag, att det är då väl, att våra barnbarn hafva utsigt att få något från Vesterås. Men då nu herr Andersson i Högkil ansett, att man borde tänka på att litet tidigare få någon afbetalning på lånet, så skall jag be att få instämma häruti. Det synes mig nemligen vara ganska olämpligt, att kommuner och sällskap, som låna penningar af statsverket, sedermera så fasligt litet bry sig om att återbetala erhållna lån.

Herr *Anderson* i Hasselbol förenade sig med herr Waldenström.

Herr Persson i Mörarp: Herr talman, mine herrar! Om det funnes utsigt för att staten skulle kunna få tillbaka detta till Vesterås domkyrka lemnade lån under den närmaste tiden, så tror jag för min del, att staten också borde vidtaga åtgärder för att få in dessa medel, men det lär tyvärr väl icke vara förhållandet; man lär väl svårigen under den närmaste framtiden kunna hysa någon tanke eller förhoppning i det hänseendet.

Såsom herrarne torde erinra sig, är den förbindelse, som Vesterås domkyrkokommission afgifvit, af ganska klen beskaffenhet i afseende å den juridiska skyldigheten. Domkyrkokommissionen har nemligen endast åtagit sig att återgälda lånet *i den mån, domkyrkans inkomster framdeles dertill lemna tillgång*. Detta är hela den skyldighet, som åligger kommissionen. — Ifrågavarande lån har lemnats för att verkställa reparationer, deribland omläggning af taket på domkyrkan och reparation af stengrunden, men ännu återstår ostridigt en del af dessa reparationsarbeten, hvilka ännu icke blifvit fullbordade. Utskottet har dock icke hyst den uppfattning, som domkyrkokommissionen haft, nemligen att alla i domkyrkokommissionens förklaring öfver revisorernas anmärkning uppräknade reparationsarbeten skulle först utföras för en summa af omkring 50,000 kronor, innan det kunde blifva någon tanke på någon återbetalning, utan utskottet har ansett, att en del af dessa reparationsarbeten äro af beskaffenhet att icke kunna hänföras till de ursprungliga reparationsarbetena, hvarför lånet en gång blifvit beviljadt, utan att församlingsmedlemmarne borde sjelfva utgöra kostnaden för några

af dessa reparationers utförande. Dit hör det mesta af det af herr Waldenström nyss omnämnda, nemligen invändig inredning af kyrkan, rengöring och fogstrykning af kyrkans ytterväggar, invändig skrapning och vattrifning samt dekorerings af hvalf och fönster. Dessa saker har man trott borde bekostas af församlingen sjelf. Man har således icke velat fastslå det som domkyrkokommissionen framhållit, nemligen att nödvändiga reparationsarbeten först borde utföras till ett belopp af omkring 50,000 kronor, innan det kunde blifva en tanke på någon återbetalning. Deremot har utskottet varit af den mening, att de återstående nödvändiga reparationsarbeten, för hvilka lånet ursprungligen beviljats — och dit hör enligt utskottets uppfattning anbringande af ny stenfot af granit — borde utföras, innan man med den klena rätt, staten har att återfå sitt lån, kunde ifrågasätta någon afbetalning, då kommissionen icke har någon annan skyldighet än att betala i den mån, domkyrkans inkomster dertill framdeles lemna tillgång.

Det är ju sant, att det finnes en behållning, som skulle kunna användas. Domkyrkans behållning hade nemligen under år 1891 stigit från 11,477 kr. 93 öre vid årets början till 18,180 kronor vid dess slut. Men då, såsom jag nämnde, det återstår åtskilliga reparationer af beskaffenhet, hvarför lånet ursprungligen beviljats, har utskottet ansett att ännu icke någon framställning borde göras. Under sådana förhållanden tror jag det finnes goda skäl att för närvarande bifalla utskottets hemställan, hvarom jag ber att få framställa yrkande.

Herr von Friesen: Herr talman! Jag har icke inom utskottet deltagit i behandlingen af detta ärende. Om jag det hade gjort, så skulle jag, såsom redan framgår af mitt instämmande med herr Andersson i Högkil, hafva slutit mig till den mening, som af honom blifvit uttalad.

Det är sant, som den siste ärade talaren, statsutskottets vice ordförande, nämnde, att detta lån är lemnadt mot en förbindelse af mycket len beskaffenhet. Men så mycket mera tyckes då grannlagenheten hos låntagaren böra bjuda att i den mån, sådant blir möjligt, återgälda skulden.

Det förslag, som herr Andersson i Högkil här har väckt, innebär ingalunda någon stränghet. Det innehåller endast, att någon afbetalning bör göras. Om man skulle tänka sig en 3 eller 4 procent årligen, så skulle afbetalningen icke minska domkyrkans inkomster i så afsevärd mån, att icke de nödvändiga reparationerna det oakadt skulle kunna fortgå.

Man kan visserligen tycka, att detta är en ringa sak. Men en erinran medför alltid den fördelen, att känslan af betalningsskyldigheten liksom hålles vaken, att vederbörande få en känsla af att de en gång böra betala sitt lån. Annars är det mycket troligt, att de fortfara med sina reparationsarbeten, såsom talaren på gefleborgsbanken antydde, och slutligen komma att begära efterskänkandet af lånet.

Detta vore icke något ovanligt för Vesterås domkyrka. Ty

Ang. Vesterås
domkyrkas
lån.
(Forts.)

det har den gjort en gång förut, år 1876, då den på ett annat statslån hade en återstående skuld af 13,594 kr. 10 öre. Den begärde då, att detta lån skulle efterskänkas; och Riksdagen beviljade denna begäran, men med bland annat det vilkor, att domkyrkokommissionen skulle bekosta kyrko- och torntakens omläggning med kopparplåt. Detta ville icke domkyrkokommissionen åtaga sig, och därför blef då verkligen ingen påföljd af efterskänkningen, utan domkyrkan gjorde afbetalningar under en följd af år. Men sedan kom man 1886 och sade: "nu hafva vi uppfyllt vilkoret; nu hafva vi belagt taken med kopparplåt och nu begära vi, att det återstående af lånet skall efterskänkas." Skulden hade då gått ned till 3,914 kr. 32 öre jemte ränta från den 1 januari 1886. Ja, då ansåg sig Kongl. Maj:t berättigad att på grund af förenämnda 1876 års riksdagsbeslut bevilja denna efterskänkning; och sedan kommo riksgäldsfullmäktige till 1887 års Riksdag och begärde, att förenämnda summa skulle få ur riksgäldskontorets räkenskaper afföras. Det gick då Riksdagen in på. Det synes mig därför, att Riksdagen verkligen har gent emot Vesterås domkyrkokommission ställt sig på en ganska liberal ståndpunkt. Men då synes det också som om det icke vore för mycket begärtdt, att, när tillgångarna ett år stigit från 11,477 kr. 93 öre till 18,180 kronor, åtminstone någon afbetalning göres på detta lån af 28,000 kronor, om icke för annat, så för att — så att säga — vidmagthålla krafrätten.

Herr talman! Jag anser den fordran, som herr Andersson i Högkil framställt, ingalunda vara sträng och ber därför att få yrka bifall till hans förslag.

Herr Lyttkens: Ja, det är så vanligt och har blifvit ett så gängse uttryck i Sverige, att "kronan är den bästa långgivare; ty om man vill betala, så får man, och om man icke vill, så slipper man." Så resonera alla, från och med Vesterås domkyrka ända till Vesans sjösänkningsbolag, och emellan dessa båda ytterligheter ligga en hel mängd inrättningar och jernvägar, som absolut icke bry sig om att betala, utan en del af dem använda pengar till en hel del andra företag; och jag skulle speciellt kunna nämna jernvägar, som icke betala en enda skilling, utan använda pengarne till hamnbyggnader, ångbåtsföretag och dylikt, som nog kan vara bra, men icke ligger inom deras befogenhet, förrän de först betalt staten dess rätt. Nå det är ju icke underligt, när staten icke gör något vid det, utan endast infordrar förklaringar och, sedan förklaringar kommit, låter saken bero dervid. Jag påminner mig bland andra Höganäs rika bolag, som ännu ej betalt och aldrig lär komma att betala sin skuld till staten, på grund af att ingen revers kunde återfinnas i riksgäldskontorets kassahvalf.

När man ser, att statens fordringar på det sättet handteras, och ser de anspråk, som oupphörligt göras på att slippa betala staten, så måste man anse det vara rätt att visa någon stränghet och antaga herr von Friesens yrkande, att de få något betala, eljest går det derhän, att litet hvar börjar betala rakt ingenting. Och med de många företag, som understödjas af staten med lån, i syn-

nerhet de många odlingslånen, är det nödvändigt att ej genom förhoppning att få lånen efterskänkta inlocka en mängd människor i företaget, som måhända vore bäst om de aldrig blifvit af.

Ang. Vesterås
domkyrkas
lån.
(Forts.)

Jan anhåller om bifall till herr von Friesens yrkande.

Sedan öfverläggningen härmed förklarats slutad, samt herr talmannen till proposition upptagit de olika yrkandena, biföll kammaren det af herr Andersson i Högkil under öfverläggningen framställda yrkande.

Punkterna 5 och 6.

Lades till handlingarna.

Punkten 7.

Bifölls.

Punkterna 8 och 9.

Lades till handlingarna.

Punkten 10.

Bifölls.

§ 7.

I ordningen förekom härnäst statsutskottets utlåtande n:o 27, i anledning af väckt förslag om inköp af den s. k. vestkustbanan.

Om inköp af
den s. k. vest-
kustbanan.

Uti detta utlåtande hemställde utskottet, att en inom Andra Kammaren af herr *Ivar Månsson* m. fl. i ofvanberörda ämne väckt motion, n:o 187, icke måtte till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

I fråga härom anförde:

Herr Dahn: Ja, mine herrar, man behöfver blott kasta en blick på kartan öfver vestra och södra Sverige, för att öfvertyga sig om hvilken betydelse denna vestkustbana har och ännu mera kommer att få. Den förmedlar, såsom vi se, ej blott förbindelsen mellan Sveriges sydligaste och folkrikaste provins med dess många lifaktiga handelsstäder vid den stora stråkvägen Öresund å ena sidan och Sveriges andra stad Göteborg, den gamla Göta-bygden, Bohuslän med dess fisken och Bergslagen å andra sidan. Utan den utgör äfven en internationel förbindelseled mellan två andra länders hufvudstäder, Köpenhamn och Kristiania. Och då ifrågavarande jernvägars styrelser, såsom vi i motionen äfven framhållit, ega rätt att med främmande jernvägsförvaltningar ingå aftal och förbindelser, som icke annat än medelbart och i ringa mån af staten kunna

Om inköp af
den s. k. vest-
kustbanan.
(Forts.)

regleras, oaktadt dylika aftal och förbindelser kunna utöfva ett icke ringa inflytande på statens egen jernvägsindustri, så är väl just detta ett viktigt skäl för inlösen af dessa banor, helst nu då det kan ske för ett någorlunda skapligt pris.

Skulle denna viktiga förbindelseled icke komma att inlösas under nästa år, så kan det vara fara för, att det Forenede Dampskibsselskab kan komma att blifva aktieegare i bolagen och leda dem till sin och Köpenhamns fördel.

Apropos Köpenhamn skall jag be att få återgifva, hvad en på detta område sakkunnig person har yttrat i afseende på Köpenhamns utrikeshandel och särskildt den roll, denna förbindelseled härvidlag spelar:

“Man vill från dansk sida hafva monopol på handeln med Sverige. Danmarks hela ekonomiska politik under de sista 15 å 20 åren har ej haft annat syfte. Frihamnsanläggningen i Köpenhamn, fusionen af de små danska ångbåtsbolagen till ett enda stort, försöken med de direkta ångbåtslinierna till Levanten och norra Amerika, de danska statsbanornas hela tariffväsende och skötsel i öfrigt, ångfärjeförbindelsen öfver Öresund, intrigerna mot de svenska planerna om inrättande af direkta ångbåtsförbindelser med Tyskland, mycket annat att förtiga, äro blott yttringar af en och samma grundtanke, så lydande: “Genom Köpenhamn skall den svenska utrikeshandeln förmedlas“.

Det har sagts, att det vore orättvist mot dessa bolag, om de skulle nödgas underkasta sig, att staten inlöste deras jernvägar. För min del kan jag icke finna det, ty då finnes det ju ingen mening i den bestämmelse, som finnes intagen i koncessionen, att staten skall inom 10 år hafva rätt att på vissa vilkor inlösa dessa banor.

Och skall en inlösning ske, så bör den efter min tanke komma att ske ända ner till Malmö, så att hela den stora vestra pulsådern, om jag så får säga, som förmedlar vårt affärslif, blefve en statens tillhörighet.

För att skaffa penningar till detta företag, ha motionärerna föreslagit, att ett inhemskt lån skulle uppläggas och dess obligationer i främsta rummet erbjudas åt sparbankerna, som genom sista sparbankslagen hafva sig ålagdt att placera en del af insättarnes medel intill 10 % i sådana obligationer som dessa eller dermed likartade. På grund häraf skulle säkert ej någon svårighet uppstå att inom landet anskaffa penningar till inlösning af dessa banor.

Jag skall för öfrigt, då jag ej har någonting emot att en noggrannare utredning kommer till stånd beträffande en så viktig sak som denna, icke göra något yrkande, i förhoppning att regeringen skall åstadkomma den ytterligare utredning, som kan erfordras, och till nästa Riksdag, som är den sista, der beslut om inlösning af en del af denna bana efter de grunder, som gälla för första tioårsperioden, kunna ega rum, framlägga förslag om inlösning af banan.

Jag har som sagdt intet yrkande att göra.

Herr Persson i Mörarp: Då den siste talaren icke gjorde något yrkande, så kunde det väl vara öfverflödigt att något närmare taga utskottets förslag i försvar; men det torde ej vara ur vägen att belysa frågan, efter som det må hända torde vara en ganska allmän uppfattning inom Andra Kammaren och kanske äfven inom den Första, att denna så kallade vestkustbana är af beskaffenhet att den borde vara i statens ego.

*Om inköp af
den s. k. vest-
kustbanan.
(Forts.)*

Jag vill icke förneka att ju icke åtskilliga skäl kunde tala för den saken, men då man framhåller det ekonomiska resultatet, och företrädesvis detta, samt påpekar den vinst det af motionärerna ifrågasatta förslaget skulle medföra, så skall jag just med anledning deraf be att få yttra några ord.

Det är icke första gången som ett förslag, sådant som detta, blifvit ifrågasatt. Staten har, som man vet, inköpt åtskilliga enskilda jernvägar. Hvarje gång, som något sådant ärende förelagat, hafva de utredningar, som då förekommit och i de flesta fall, med ett eller annat undantag, blifvit framlagda från regerings sida, varit — de ärade motionärerna få icke förtänka mig att jag säger det — lika fullständiga och tillitsfulla, som den utredning, med hvilken de ärade motionärerna nu framkommit, åtminstone lära de billigtvis icke kunna göra anspråk på att denna deras utredning bör hafva större vitsord än de utredningar, som vid föregående tillfällen blifvit från regeringen framlagda. Jag skall be att få nämna att år 1883, då Riksdagen första gången beslöt att inköpa en jernväg i Norrland, nemligen den så kallade Söderhamns-banan, beräknades att denna bana skulle kunna gifva en mycket god inkomst. Denna bana hade under år 1880, då den var i det enskilda bolagets hand, gifvit icke mindre än 8,56 %. Någon tid dertförut, eller år 1872, hade den till och med gifvit öfver 16 %; hvadan man naturligtvis beräknade, att banans inköpande skulle blifva en särdeles god affär för staten. Men det har sedermera visat sig, att staten för tidsperioden 1886—1890 haft af denna bana en medelinkomst af 2,27 % samt för år 1891 af 1,38 %.

Går jag vidare till Sundsvall—Torphammar-banan, som inköptes år 1884, så beräknades kostnaderna för denna jernväg efter dess ombyggnad till 5 millioner kronor, samt att ränteafkastningen derå skulle blifva 4 %. Den ränta, staten på den tiden beräknade för upptagna jernvägslån, var 4,32 % och närmade sig då den beräknade afkastningen af banan statens egen ränteutgift. Affären ansågs således icke vara dålig. Men ehuru det var jemväl andra skäl, som talade för inköpet af den jernvägen, så vill jag nu betrakta frågan endast ur synpunkten af dess ekonomiska resultat, hvilket ju också motionärerna hufvudsakligen framhållit som skäl för sitt förslag. Sundsvall—Torpschammar-banan kostade 3,650,000 kronor. Den har lemnat en nettobehållning i medeltal under åren 1886—1890 af 1,57 %, och för år 1891 0,90 %, ehuru, såsom jag nyss nämnde, det var beräknadt att banan, med den högre kostnaden af 5 millioner, skulle derå gifva 4 %.

Går jag vidare till bandelen Hudiksvall—Näsviken, så beräk-

Om inköp af
den s. k. vest-
kustbanan.
(Forts.)

nades äfven den komma att lemna en ganska respektabel afkastning på det kapital, som staten skulle erlägga. Denna afkastning beräknades till 5,8 %, men uppgick för åren 1889—1890 i medeltal till endast 2,89 % samt för år 1891 till 2,37 %.

Men man torde härvid sannolikt säga, att jernvägarne i Norrland icke äro jemförliga med jernvägarne söderut, samt att dessa senare i ekonomiskt hänseende sannolikt skola lemna betydligt bättre resultat. Går jag då ett stycke söderut, exemplsvis till Hallsberg—Motala-banan, så finner jag, att denna bana vid den tidpunkt, då den inköptes af staten, beräknades komma att gifva en ganska ansenlig ränteafkastning. Trafikstyrelsen beräknade, att om denna bana komme i statens händer, så skulle sjelfva utgiftsbeloppet kunna nedbringas till 184,800 kronor och utgiftsprocenten nedgå till 53,9 % samt nettobehållningen blifva nära 160,000 kronor. Emellertid har det visat sig, att trafikkostnaden uppgått till 275,000 kronor i stället för beräknade 184,800 kronor samt utgiftsprocenten i medeltal till 72 % i stället för 53 % i rundt tal räknadt. Nettobehållningen, som beräknades till 160,000 kronor, har äfven gått ner till 102,000 kronor. För de sista åren har jag icke några siffror att åberopa, men jag har anledning antaga, att dessa säkerligen icke ställa sig bättre, utan snarare sämre. Banan i fråga beräknades skola gifva 5 % på ett inköpskapital af 6 millioner. Den köptes för 4 millioner och har i medeltal gifvit 2,7 % för perioden 1880—1885, för perioden 1886—1890 1,87 % samt för år 1891 1,53 %. Detta resultat synes mig sålunda icke vara synnerligen lockande för att man, ur ekonomisk synpunkt, skulle vidare fortgå på den vägen att staten skulle inköpa enskilda jernvägar. Jag vet icke hvarest felet ligger, mer det torde vara förhållandet här, såsom med allting annat, att det faller sig något dyrare för staten att inlåta sig på dylika affärer. Anspråken på komfort och bekvämlighet blifva större, då en enskild jernväg kommer i statens hand. Förvaltningskostnaderna lära ock sannolikt ställa sig dyrare, ehuru motionärerna framhållit motsatsen; men, som sagdt, det ekonomiska resultatet har visat sig betydligt klenare än när banorna befunno sig i de enskilda bolagens händer.

Nu hafva motionärerna framhållit nödvändigheten för staten att inlösa det ifrågavarande enskilda bolagets jernväg innan de tio år gingo till ända, under hvilka staten förbehållit sig inlösningsrätt på vissa i koncessionen nämnda villkor och hvilka villkor motionärerna ansett ställa sig billigare för staten, än som blefve förhållandet efter tio års förlopp sedan banan öppnades för allmän trafik, om andra villkor skulle läggas till grund för inköpspriset. Det skulle ju kunna vara intressant att göra en fullständigare utredning om den saken. Jag har papper i min hand, hvilka innehålla uppgifter meddelade af en med jernvägsförhållandena fullt förtrogen person, som måhända är lika fullt förtrogen med dessa förhållanden som den person, motionärerna åberopat såsom sin auktoritet. I anseende till den långt framskridna tiden vill jag dock icke upprepa allt, som i dessa uppgifter förekommer, men tabellerna visa emellertid, att, om banans inlösen skulle ega rum

först efter det den trafikerats i tio år, inköpspriset sannolikt icke blifver så högt som det af motionärerna nu beräknade. Lösesumman skall i så fall enligt koncessionen bestämmas att utgå — efter aktieinnehafvarnes val — antingen med ett belopp, motsvarande två gånger det under närmast föregående tio år lemnade driftöfverskottet, eller ock efter värdering, verkstald af en härför tillsatt nämnd enligt i koncessionen lemnade bestämmelser. Afven om aktieegarne skulle anse det vara med sin fördel förenligt att välja det sista alternativet, nemligen anlitande af en uppskattningsnämnd, så lærer denna nämnd icke kunna hålla sig till någon annan grund än den, som förekommer i det första, nemligen nettoinkomsten. Någon annan norm kan man icke hafva vid uppskattningen af en jernväg. Inkomsterna hafva hållit sig temligen stabla och kostanta under de senare åren vid ifrågavarande jernväg. (Jag ber härvid få säga, att jag i begreppet vestkustbanan icke kan innefatta någon annan jernväg än den från Göteborg till Helsingborg.) Skåne—Hallands-banan har haft en nettoinkomst under år 1889 af 277,000 kronor, under år 1890 af 287,000 kronor, under år 1891 286,000 kronor. För år 1892 har denna nettoinkomst beräknats uppgå till 286,000, kronor eller till samma belopp som för år 1891.

Mellersta Hallands jernväg har haft en nettoinkomst af 154,000 kronor under år 1889, under år 1890 utgjorde den 185,000 kronor och under 1891 har den sprungit upp till 227,000 kronor, hvar emot den för år 1892 nedgått till 212,000 kronor. Samma förhållande har inträffat vid Göteborg—Hallands-banan. Den lemnade år 1889 278,000 kronor, år 1890 320,000 kronor och år 1891 341,000 kronor, men för år 1892 är den beräknad att lemna endast 296,000 kronor. Man finner af nu nämnda siffror, att nettoinkomsten har hållit sig temligen konstant, åtminstone har det icke visat sig någon tendens till något bättre resultat, utan snarare till det sämre under det sista året. Om man lägger dessa siffror till grund för banans inlösen, så skall man enligt gjorda uträkningar och hvilka, som sagdt, blifvit verkstalda af en med förhållandena temligen bra förtrogen person, kunna köpa denna jernväg för ungefär 2 millioner kronor billigare pris än motionärerna föreslagit; och detta ehuru sista alternativet, som finnes i denna jernvägs koncession, nemligen vilkoren för inlösnigen efter det jernvägen varit i gång öfver tio år, lägges till grund för inköpet.

Uträkningen visar också, att denna jernvägs nettoinkomst skulle kunna stiga med ungefär 45 % utöfver den närvarande, innan lösningspriset blefve större än det motionärerna föreslagit, nemligen 18,800,000 kronor.

Det torde således icke vara skäl att hasta med ifrågavarande affär, med hvilken man synes mig kunna låta tills vidare anstå. Jag vet för öfrigt för min del icke, i hvilka eventualiteter Riksdagen skulle komma, om den började att på detta sätt inlåta sig på att inköpa enskilda jernvägar, och jag hyser den fruktan, att Riksdagen i så fall kommer in i en labyrint, hvarifrån man kan få ganska svårt att komma tillbaka. Herrarne veta att vi hafva

Om inköp af
den s. k. vest-
kustbanan.
(Forts.)

Om inköp af
den s. k. vest-
kustbanan.
(Forts.)

många och dåliga jernvägsföretag i vårt land. Öppnar man ännu mera dörren för inköp af dylika företag, så befarar jag att man beträder en bana, hvilken skall leda till dåliga ekonomiska resultat för staten.

Beträffande motionärernas förslag om inlösen af ett par andra jernvägar utom kustbanan från Göteborg till Helsingborg, så skall jag för närvarande icke inlåta mig på den delen af frågan. Men jag har för min del icke kunnat se något skäl, som skulle kunna tala för inlösen af dessa två jernvägar, nemligen Landskrona—Engelholms och Malmö—Billesholms jernvägar, särskildt ur den synpunkt, som motionärerna framhållit, nemligen att dermed bereda staten ökade inkomster.

Jag skall därför, herr talman, yrka bifall till utskottets förslag.

Herrar *Peterson* i Hasselstad och *Göransson* instämde häruti.

Herr *Eliasson* i Oktorp yttrade: Efter den utredning, som af statsutskottets vice ordförande blifvit gjord, torde det vara öfverflödigt för mig att yttra något i frågan, men då jag fått ordet, skall jag be att få säga några ord. Motionärerna säga, att den summa, hvarmed den ifrågavarande jernvägen enligt bestämmelserna i koncessionen skulle inlösas, skulle uppgå till 18,800,000 kronor, och att i afkastning härpå man skulle kunna påräkna 4,78 %. Denna beräkning är emellertid förslagsvis uppgjord, och det är väl antagligt, att den icke komme att hålla stånden. Motionärerna hafva äfven glömt att taga i beräkning ett viktigt plus i denna sak, nemligen de kostnader, som tillkomma för att banan skall kunna uppfylla de fordringar, man ställer på en statsbana. Banan behöfver t. ex. en ny öfverbyggnad, enär den öfverbyggnad, som den nu har, är af för klen beskaffenhet för att i det skick, den nu finnes, kunna befaras af statens lokomotiv. Dertill kommer, att jernvägen icke har några egna stationer vare sig i Göteborg, Varberg, Halmstad eller Helsingborg. Den kostnad, som sålunda ytterligare skulle tillkomma för staten, derest den öfvertog banan, uppgår till 7 å 8 millioner kronor, hvadan totalsumman af kostnaderna för öfvertagandet komme att belöpa sig till nära 27 millioner kronor. Fördelar man sedan inkomstsumman på detta belopp, så tror jag, att inkomstprocenten kommer att betydligt minskas. Detta gäller nu kostnaderna för inlösen af vestkustbanan.

På samma gång föreslå motionärerna inlösning af bandelarne Malmö—Billesholm, Landskrona—Engelholm och Billesholm—Skrufva—Engelholm, hvilkas längd sammanlagdt utgör 121 kilometer. Någon utredning af detta förslag föreligger emellertid icke, och jag tror också att det var försigtigast, då, efter hvad jag för sport, dessa bande ar bära sig mycket dåligt.

Motionären föreslår vidare att upptaga lån för att betäcka kostnaderna. Ja, att upptaga lån går väl an, men att förränta

och återbetala dem har sig värre, och det talar man så litet om som möjligt.

Skola vi inlåta oss på dylika äfventyrliga jernvägsspekulationer, hvarför taga vi icke då steget ut med en gång och inlösa hela jernvägssträckan ända upp till Norge och öka statsskulden med cirka 100 millioner? Skola vi inslå på en sådan riktning och åsamka oss sådana skulder, hvart komma vi då hän?

Jag yrkar bifall till utskottets förslag.

Herr Williamson: Jag hade egentligen icke behöft yttra mig i nu föreliggande fråga, då så väl den näst föregående som den senaste talaren så klart och tydligt och så fullständigt framställt faran för staten af att kasta sig in i så vidlyftiga affärer som dessa jernvägsköp, i synnerhet om man tager hänsyn till den fortsättning, som kommer att följa. Ty skulle staten inlösa denna vestkustbana, så finnes ingenting naturligare, än att staten äfven tager bergslagsbanan, eller åtminstone den del deraf, som leder åt Kristiania, för att erhålla en fullständig kommunikation med Norge.

Jag har begärt ordet egentligen därför, att jag representerar en del af provinsen Halland, och jag velat betona, att hvad motionärerna föreslagit visst icke utgör något önskningsmål för länet. Från länet har hvarken begärts eller önskats någon inlösnings af dessa banor.

De ärade motionärerna hafva sökt påvisa behovet och nyttan af en dylik inlösnings. Hvad då först behovet för staten deraf beträffar, så vet jag verkligen icke, hvart det skulle bestå. Det torde nemligen vara allmänt erkänt, att dessa banor äro så väl skötta, att trafiken näppeligen kan på ett lämpligare sätt ordnas. Jag tror icke, att, om staten egde dem, en mer genomgående trafik skulle kunna anordnas.

Och hvad angår den nytta, som motionärerna förmenat att inlösnings af dessa banor skulle medföra för staten, så har det, såsom redan föregående talare genom sina kalkyler påvisat, visat sig, att när dylika banor komma i statens hand, skötseln blir dyrare. Vi skola veta, att tjänstemännen vid en jernväg från stationsinspektorerne till banvakterna hafva mycket större anspråk i fråga om aflöningsförmåner, om banan tillhör staten, än om den eges af ett enskildt bolag. Och utom på högre aflönings komme tjänstemännen äfven att göra anspråk på pension. Jag tror därför, att skötseln komme att blifva betydligt dyrare än den nu är, om jernvägen öfvertoges af staten.

Jag kan icke neka till att icke Halland har inkomst af denna jernväg. Men, mine herrar, landstinget voterade 1879 en million för att erbjuda staten att bygga denna bana. Svenska Riksdagen sade nej, den tyckte troligtvis, att denna bana icke skulle komma att bära sig och att den icke behöfdes. Detta har haft den följd, att Halland, dess landsting och dess kommuner till ytterlighet ansträngt sig för att få banan till stånd. Och nu, när man fått banan till stånd, så väckes förslag, att staten skall inlösa den. En

Om inköp af
den s. k. vest-
kustbanan.
(Forts.)

Om inköp af
den s. k. vest-
kustbanan.
(Forts.)

inlösning komme att verka ganska ofördelaktigt på kommunerna. De lån, som upptagits för denna jernväg, äro nemligen icke betalbara förrän om 30 å 36 år. Skulle man nu under tiden få dessa penningar på sig, så vore det rätt svårt att få tillfälle att låna ut dem. Halland har en obligationsskuld på 1,200,000 kronor, som ej är betalbar på många år. Det finnes kommuner inom min trakt, som tecknat ända till 60,000 kronor. Skulle nu de få ut dessa 60,000 kronor, komme de att göra stor förlust, då deras lån icke får återbetalas på 36 år.

Det är på denna grund, herr talman, som jag ber att få yrka bifall till utskottets afstyrkande af den ifrågavarande inlösningen.

Herr Månsson: Jag skall såsom motionär be att få yttra några ord i den föreliggande frågan.

Att de båda sista talarne, ehuru de representera den provins, genom hvilken banan är dragen, icke önska att banan måtte öfverlemnas åt staten, oaktadt denna lemnar full valuta och ersättning för densamma, är någonting ovanligt i jemförelse med hvad som ifrågakommit, då det förut varit fråga om att staten skulle öfvertaga en jernväg. Ty då har det vanligtvis varit så, att ortens befolkning velat sälja banan och komma ifrån den. Men då hafva äfven förhållandena varit helt andra. Det har varit sådana banor, som gifvit dåliga resultat och tillskyndat innehafvarne förlust, men här är det ett helt och hållet omvänt förhållande. Här vilja aktieegarne och intressenterna i banan visst icke släppa den, utan behålla den för sig och af densamma draga den stora ekonomiska fördel i framtiden, som hvar och en, som närmare gran-skar saken, kan se skall komma att vinnas.

Jag skall be att med anledning af den ärade vice ordförandens i statsutskottet yttrande få säga några ord. Innan jag gör det, ber jag dock att få säga, att det hade varit önskligt om de siffror, som han tycktes hafva i beredskap och af hvilka han an-fört en del, hade varit vidfogade utskottets betänkande, så att man kunnat se dem och sätta sig in i dem äfvensom bemöta dem. Nu är det deremot åtminstone för mig omöjligt, då siffrorna framdro-gos inför kammaren, att se, huru det med dem förhåller sig, och svara på dem. Hvad nu beträffar förhållandet med vissa norr-ländska jernvägar, som staten inköpt och af hvilka utskottets vice ordförande nämnde några, så ber jag att få säga, att det var under något andra förhållanden, som staten köpte dessa, än dem som nu föreligga. Det fans icke några koncessionsvilkor, som lågo till grund för statens öfvertagande af dem, men så är här förhållandet. Hvad särskildt Sundsvall—Torpshammar-banan beträffar, så vet man, att då den kom i statens ego var den smalspårig och be-taltes ohyggligt dyrt, 1,200,000 kronor, säges det, mer än den borde kostat.

Sedan måste staten bygga om banan till bredspårig, och att under sådana omständigheter inkomsterna icke kunde blifva så stora, är ju solklart. Det är sådana omständigheter, som hafva

gjort att öfriga af staten inköpta banor gått dåligt, men här föreligger något annat, nemligen att praktisera en sak, som Riksdagen för snart tio år sedan stipulerat, då koncessionen för ifrågavarande jernväg beviljades. I denna koncession bestämdes nemligen, att staten skulle ega rätt att, om staten så funne lämpligt, inlösa banan inom de första tio åren och på de i koncessionen angifna vilkor. Nu gäller det, huruvida staten skall tillämpa dessa bestämmelser eller icke. För min del får jag säga, att om någonsin dylika bestämmelser skola tillämpas, så är det väl just då det gäller en bana af så stor internationel betydelse som den ifrågavarande, och herrarne kunna vara öfvertygade om, att det i en framtid kommer att framställas anspråk på att staten bör inlösa denna bana. Frågan gäller således endast, om staten skall lösa till sig banan inom de tio första åren på de i koncessionen bestämda vilkoren eller vänta tills denna tid är förliden. Nu har herr Anders Persson sagt, att om staten väntade, så skulle betalningsvilkoren ställa sig billigare för staten. Det är för mig alldeles obegripligt, hur man kan komma till ett sådant resultat, då det i koncessionen är bestämdt, att betalningsvilkoren efter de 10 åren skola afgöras genom en kompromiss eller nämnd, hvilken i första rummet skall tillgodose bolagets intressen. Då denna nämnd skall upptaga och beräkna allt, kan man lätt tänka sig, att en inlösen då skulle blifva betydligt dyrare, än hvad vi i motionen angifvit. I koncessionen bestämmes att, derest staten nu vill inlösa banan, bolaget skall ersättas kostnaden för banans byggande, räntan på dessa medel och kostnaden för trafikens upprätthållande, med afdrag af trafikinkomsten under hela den gångna tiden. Detta är ju rena och bestämda vilkor. I den redogörelse, som vi lemnat i motionen, hafva vi i afseende på inkomstberäkningen ingalunda gjort oss skyldiga till någon öfverdrift, utan tvärtom hållit oss inom så måttliga gränser som möjligt. Nu vet man, att ifrågavarande bolag under senare tiden betydligt förbättrat materielen, och detta till den grad, att jag vågar påstå, att man i hela landet icke träffar på en finare jernväg. Men derigenom att så stora kostnader nedlagts på materielen har trafikinkomsten icke blifvit synnerligt stor, och det är just hvad bolaget åsyftat, ty det har nog haft i perspektiv den tanken, att staten skali öfvertaga banan.

Emellertid torde det nog vara för kammaren bekant, att hufvudsyftet med vår motion varit att påvisa nödvändigheten af att, om staten vill inlösa banan, detta bör ske innan de i koncessionen bestämda vilkoren för dylik inlösen inom de första 10 åren upphöra att vara gällande. Detta kommer att inträffa om ett år, och vi hafva således ingen tid att förlora. Vi hafva trott oss böra fästa uppmärksamheten på dessa förhållanden, på det att man icke sedan må komma och fordra, att staten skall inlösa banan för ett betydligt högre pris än det, för hvilket staten nu kan förvärfva densamma. Min bestämda åsigt är, att staten i alla fall icke slipper ifrån att i en snar framtid öfvertaga denna bana. Den, som lefver, får väl se, om ej så kommer att inträffa, men då komma vilkoren att blifva högre.

*Om inköp af
den s. k. vest-
kustbanan.
(Forts.)*

Om inköp af
den s. k. vest-
kustbanan.
(Forts.)

Nu har man sagt, att om vi nu inköpa denna bana och derigenom så att säga öppna dörren, skola så många dylika anspråk framkomma, att Riksdagen svårligen skall kunna stå emot dem. Detta synes mig icke behöfva blifva förhållandet, ty Riksdagen har ju alltid i sin hand att tillbakavisa dylika anspråk. Mig synes dock alldeles uppenbart, att denna bana skulle för staten blifva en god affär och på samma gång en berättigad sådan. Ty då jernvägsbolaget får betaldt för alla hafda utgifter, och halländingarne få hafva banan kvar, har man från denna sida ingenting att beklaga sig öfver. Hela affären synes mig vara mycket enkel, ty då man ser, att banan ger nog inkomst för att förränta och amortera det kapital, som staten skulle utgifva för inlösen af banan, blir detta väl en god affär för staten, som efter amorteringstidens slut har banan till skänks. De kalkyler och sifferuppgifter, motionärerna framlagt, och hvilkas rättighet jag ej tror att man kan jäfva, visa ju obestriddigen, att banan kan förränta och amortera köpesumman. Staten skulle på detta sätt kunna af denna bana påräkna en säker inkomst, som skulle i någon mån kunna godtgöra den dåliga afkastning, som jernvägarne i Norrland nu lemna. På detta sätt hafva vi tänkt oss saken.

Vi hafva med synnerlig glädje funnit, att statsutskottet med stor välvilja behandlat denna motion. Då man först läser utskottets utlåtande, kan man icke föreställa sig, att utskottet skulle komma till det resultat, hvartill det nu kommit. Man förmodar, att utskottet skulle föreslå en skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran, att han måtte låta undersöka förhållandena samt till nästa Riksdag framkomma med det förslag, som Kongl. Maj:t funne lämpligt. Utskottet syftar, efter hvad jag kan finna, alldeles på en sådan framställning, men denna har dock icke framkommit. Mig synes dock att det i alla fall varit lämpligt, om statsutskottet förfarit på detta sätt, så att ett bestämdt uttalande i ämnet kommit från Riksdagen. Jag skall emellertid icke nu framställa något yrkande i detta afseende. Det torde för närvarande vara nog med att saken blifvit uppmärksammas, och det må nu bero på nästinstundande Riksdag, om den vill låta den i koncessionen bestämda tiden gå förbi utan att inlösa banan eller icke. För min del hoppas jag, att så icke måtte ske, utan att Riksdagen äfven i detta afseende skall beakta statens intresse och, medan tid är, tillämpa de vilkor, som koncessionen innehåller.

Jag skall, såsom sagdt, nu icke framställa något yrkande.

Med herr Månsson förenade sig herr *Östberg*.

Herr Hammarström: Då så mycket redan blifvit yttradt i denna sak, skall jag inskränka mig till att yrka bifall till statsutskottets förslag.

Herr Bexell: Äfven jag skall yrka bifall till utskottets förslag, och jag gör det så mycket hellre, som motionen uppenbar-

ligen är tillkommen för att rädda åtskilliga skuldsatta jernvägs- *Om inköp af*
bolag i Skåne. *den s. k. vest-*

kustbanan.
(Forts.)

Öfverläggningen förklarades härmed slutad. Efter af herr tal-
mannen i sådant afseende gifven proposition biföll kammaren ut-
skottets hemställan.

Härefter åtskildes kammarens ledamöter kl. 3,40 e. m.

In fidem
Hj. Nehrman.
